

Xây dựng văn hóa chất lượng các môn quản lý xã hội tạo nội lực cho cơ sở đào tạo

● **ThS TÀO HOÀNG YẾN**
Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Thực tế hiện nay, một số trường đại học đã triển khai kiểm định chất lượng giáo dục nhưng chưa xây dựng được văn hóa chất lượng sau kiểm định. Một trong những nguyên nhân là do mục tiêu của đánh giá ngoài chưa đề cập đến đánh giá việc xây dựng văn hóa chất lượng của nhà trường và văn hóa chất lượng của các môn học nói chung, các môn quản lý xã hội nói riêng đã được triển khai qua kiểm định như thế nào. Bài viết đã đưa ra một số gợi mở cho việc xây dựng văn hóa chất lượng các môn quản lý xã hội trong trường đại học nhằm tạo nội lực cho cơ sở đào tạo, đáp ứng yêu cầu của thời đại chất lượng.

Thời đại ngày nay đang có những đặc điểm nổi bật. Đó là nền kinh tế công nghiệp đang nhanh chóng chuyển sang kinh tế tri thức; nguồn nhân lực chất lượng cao trở thành vốn đầu tư quyết định cho sự phát triển của đất nước. Chính vì vậy, việc đổi mới giáo dục là hết sức quan trọng trong giai đoạn hiện nay. Vấn đề cải cách, đổi mới giáo dục, đào tạo nghề nghiệp, giáo dục đào tạo đại học... đều được các nước đã và đang thực hiện. Việc cải cách và đổi mới giáo dục nhằm mở rộng quy mô nhưng vẫn đảm bảo chất lượng, đáp ứng nhu cầu phát triển kinh tế - xã hội.

Đó là, toàn cầu hóa làm cho cạnh tranh trong kinh tế thị trường trở nên khốc liệt; động lực chủ yếu tạo nên thế cạnh tranh mạnh mẽ và bền vững không chỉ là đổi mới công nghệ mà còn là đổi mới đội ngũ cán bộ khoa học - kỹ thuật của cơ sở sản xuất kinh doanh, để đảm bảo cho cơ sở sản xuất kinh doanh đó phải liên tục nâng cao chất lượng hoạt động và cải tiến chất lượng sản phẩm thì mới đủ sức cạnh tranh trong nền kinh tế thị trường.

Chất lượng của nguồn nhân lực được đào tạo từ các cơ sở đào tạo đã trở thành một yêu cầu cấp bách của thị trường lao động.

Thời đại ngày nay là thời đại chất lượng. Vì vậy, mọi tổ chức muốn phát triển bền vững thì mọi hoạt động của tổ chức đó đều phải hướng về chất lượng và phải xây dựng được văn hóa chất lượng trong tổ chức của mình.

Văn hóa chất lượng là hệ thống các giá trị, chuẩn mực và thói quen làm việc có chất lượng đã định hình của mọi thành viên trong đơn vị nhằm thực hiện công việc được giao một cách tốt nhất.

Văn hóa chất lượng của một cơ sở đào tạo được hiểu nôm na là: mọi thành viên từ sinh viên đến các giảng viên, các cán bộ quản lý, mọi tổ chức từ các phòng ban đến các tổ chức đoàn thể đều biết công việc của mình thế nào là có chất lượng và đều làm theo yêu cầu chất lượng ấy. Cho nên, mọi sinh viên, cán bộ, giảng viên giảng dạy các môn quản lý xã hội đều cần phải biết yêu cầu chất lượng và cùng nhau thực hiện tốt những yêu cầu về chất lượng ấy.

Tổ chức đảm bảo chất lượng giáo dục đại học quốc tế (INQAHE) đã đưa ra định nghĩa về chất lượng giáo dục đại học: Phải tuân theo các chuẩn quy định và phải đạt được các mục tiêu đề ra. Để đảm bảo chất lượng giáo dục đại học, chúng ta phải lấy bộ tiêu chuẩn kiểm định chất lượng do Bộ Giáo dục - Đào tạo ban hành để vận dụng. Trường đại học có tỷ lệ tiêu chí đạt càng cao so với 61 tiêu chí của 10 tiêu chuẩn thì trường ấy có chất lượng càng cao.

Để xây dựng nền tảng và mục tiêu của văn hóa chất lượng trong giáo dục - giáo dục phải được xem là "sự hài lòng của người sử dụng, là sự đáp ứng yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội".

Văn hóa chất lượng trong trường đại học phải được thấm nhuần trong những hành động, những thói quen của tất cả cán bộ quản lý, giảng viên, nhân viên và người học... thực hiện tốt nhiệm vụ của mình nhằm tạo ra cho xã hội những sản phẩm đào tạo và nghiên cứu khoa học đáp ứng yêu cầu cao nhất.

Văn hóa chất lượng trong trường đại học có nhiều biểu hiện khác nhau: Ở cấp độ đơn vị, văn hóa chất lượng biểu hiện qua việc xây dựng và vận hành có hiệu quả hệ thống đảm bảo chất lượng, bao gồm việc xây dựng được chiến lược tốt về đảm bảo chất lượng của đơn vị, xây dựng bộ phận thường trực về đảm bảo chất lượng, làm việc có hiệu quả... Ở cấp độ cá nhân, được biểu hiện qua việc hoàn thành công việc có chất lượng cao, đảm bảo đủ số lượng, sản phẩm, đáp ứng đúng yêu cầu, chi phí hợp lý đáp ứng kỹ năng làm việc nhóm, đoàn kết dân chủ... Đây là những chỉ báo để đánh giá việc xây dựng và thực hiện văn hóa chất lượng trong đơn vị.

Như vậy, việc xây dựng được văn hóa chất lượng trong trường đại học sẽ tạo ra nội lực cho cơ sở đào tạo và vì thế sẽ nâng cao được chất lượng giáo dục.

Công tác kiểm định chất lượng trong thực tế không chỉ dừng lại ở việc: một nhóm người làm báo cáo tự đánh giá và một đoàn đánh giá ngoài,

đánh giá tính xác thực của bản báo cáo tự đánh giá mà còn cần phải triển khai xây dựng văn hóa chất lượng theo bộ tiêu chuẩn này thì hiệu quả kiểm định chất lượng mới cao. Nếu việc kiểm định chất lượng chỉ dừng lại ở đánh giá hiện trạng nhà trường đã đáp ứng bộ tiêu chuẩn đề ra như thế nào, còn việc xây dựng văn hóa chất lượng qua kiểm định là từng thành viên của nhà trường nắm được các tiêu chuẩn đề ra, là nắm được việc mình đảm nhiệm thế nào mà có chất lượng và do đó chủ động trong việc phải làm thế nào để đạt được chất lượng mong muốn - tức là làm thế nào để đạt chuẩn thì chưa triển khai được.

Vai trò của đơn vị đảm bảo chất lượng là, tư vấn về tổ chức, tham gia triển khai và thực hiện giám sát trong việc xây dựng văn hóa chất lượng của cơ sở đào tạo. Cụ thể:

Đơn vị đảm bảo chất lượng phải tổ chức quán triệt bộ tiêu chuẩn kiểm định và kết quả tự đánh giá những điểm mạnh, những điểm còn tồn tại và đề ra kế hoạch phân tích huy điểm mạnh, khắc phục những điểm tồn tại của nhà trường đến các khối thành viên trong nhà trường; giảng viên các môn học quản lý xã hội, nhân viên các phòng, ban, cán bộ quản lý các cấp, sinh viên các lớp quản lý xã hội.

Khi nào các thành viên nói trên quán triệt được các bộ tiêu chuẩn kiểm định chất lượng thì lúc ấy họ mới chủ động làm việc theo chất lượng, họ tham gia đóng góp các giải pháp và giám sát các hoạt động của các môn học quản lý xã hội ở các khoa và nhà trường theo tiêu chuẩn chất lượng.

Đơn vị bảo đảm chất lượng phải tổ chức bồi dưỡng tri thức về thiết kế sứ mạng, xây dựng kế hoạch, chiến lược để nhóm cán bộ chủ chốt xây dựng, các thành viên tham gia hoàn thiện, rà soát, bổ sung định kỳ sứ mạng hay kế hoạch, chiến lược một cách cụ thể, khả thi - đảm bảo nhà trường thực hiện được thì sẽ phát triển bền vững.

Đơn vị bảo đảm chất lượng phải tổ chức tập huấn cho các giảng viên giảng các môn quản lý xã hội, các cán bộ quản lý chuyên môn, những kiến thức xây dựng và phát triển chương trình đào

tạo và chương trình dạy học để có năng lực, thường xuyên rà soát và phát triển chương trình theo chiến lược phát triển của nhà trường.

Đơn vị bảo đảm chất lượng phải tổ chức tập huấn cho các giảng viên giảng các môn quản lý xã hội và các cán bộ quản lý chuyên môn về phương pháp dạy và học, phương pháp kiểm tra, đánh giá trong giáo dục đại học để được thường xuyên tham gia hoàn thiện, cải tiến hoặc đổi mới theo hướng nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo.

Đơn vị bảo đảm chất lượng phải tổ chức bồi dưỡng cho giảng viên giảng các môn quản lý xã hội và các cán bộ quản lý về phương pháp và kinh nghiệm xây dựng, hợp tác và triển khai đề tài nghiên cứu khoa học để phát triển công tác nghiên cứu khoa học của các môn học quản lý xã hội, các ngành học và của nhà trường ngày một hiệu quả cao.

Đơn vị đảm bảo chất lượng phải tổ chức xây dựng các quy trình đảm bảo chất lượng trong các khâu đào tạo quản lý xã hội, tuyển sinh, tổ chức khóa học - khóa bồi dưỡng, mở đề tài nghiên cứu, đánh giá giữa kỳ, nghiệm thu kết thúc...

Quy trình có thể bao gồm các bước: dự kiến, thiết lập, lấy ý kiến, hoàn thiện, triển khai thực hiện, giám sát, tổng kết, báo cáo các môn học quản lý xã hội, các ngành học.

Tùy theo đặc điểm và yêu cầu của mỗi cơ sở giáo dục, mỗi chuyên ngành đào tạo căn cứ vào đây để có những hoạt động đặc thù, cần có sự tham gia tư vấn, triển khai hoặc giám sát của đơn vị bảo đảm chất lượng.

Để nhằm đạt được hiệu quả cao với công sức và tiền của bỏ ra, thì mỗi cơ sở đào tạo tham gia kiểm định cần thấy rõ đây là "thời cơ vàng" để xây dựng văn hóa chất lượng cho cơ sở của mình. Xây dựng được văn hóa chất lượng, cơ sở đào tạo sẽ nâng cao được nội lực của mình thông qua các việc như:

Mọi thành viên đều biết rõ công việc của mình cần phải đảm bảo chất lượng, cho nên các thành viên này sẽ chủ động, hành động theo yêu cầu chất lượng.

Mọi thành viên đều nắm được cả những công việc liên quan đến công việc của mình là có chất lượng, vì vậy họ mới có thể chủ động tham gia ý kiến, chủ động đóng góp công sức và các giải pháp cho các hoạt động của cơ sở theo hướng từng bước nâng cao chất lượng.

Mọi thành viên đều thông hiểu mọi hoạt động của cơ sở đào tạo để đảm bảo có chất lượng, tức là nắm vững yêu cầu của từng tiêu chí trong bộ tiêu chuẩn kiểm định chất lượng, mới có thể phát huy môi trường dân chủ, huy động được tiềm năng trí tuệ của mọi thành viên tham gia ý kiến, đóng góp các giải pháp, tham gia giám sát các hoạt động của cơ sở để không ngừng nâng cao chất lượng.

Đơn vị đảm bảo chất lượng của cơ sở đào tạo với vai trò tham gia tư vấn, tham gia triển khai và tham gia giám sát sẽ là nòng cốt trong các hoạt động đảm bảo chất lượng và xây dựng văn hóa chất lượng cho các môn học quản lý xã hội và các ngành học của cơ sở đào tạo. Chúng ta muốn kinh tế đất nước phát triển bền vững và vượt trội thì chúng ta cần phải chú trọng phát triển "kinh tế mềm".

Như vậy có thể khẳng định, cơ sở đào tạo nào có văn hóa chất lượng, cơ sở đó mới có tiềm năng để cạnh tranh nguồn lực về người học, về nguồn đầu tư... Khi mà cơ hội cho đào tạo nghề bậc cao đang mở rộng cho cả trong và ngoài nước trong thời đại chất lượng ngày nay.

Trong giai đoạn đổi mới và hội nhập kinh tế quốc tế hiện nay, Nhà nước đang từng bước giao, quyền tự chủ đầy đủ cho các cơ sở đào tạo, đang từng bước mở rộng quy mô và các loại hình trường, loại hình đào tạo, vì thế công cụ quản lý nhà nước khoa học nhất, hợp lý nhất là kiểm định chất lượng.

Bài học phát triển của Nhật Bản và Hàn Quốc cho chúng ta thấy rằng: Chỉ có giáo dục đào tạo mới biến được gánh nặng dân số thành lợi thế trong nền kinh tế tri thức toàn cầu hóa. Cho nên chúng ta phải đổi mới giáo dục đào tạo và xây dựng được văn hóa chất lượng trong trường đại học tạo nội lực cho cơ sở đào tạo đáp ứng yêu cầu của thời đại chất lượng □